

АКАДЕМІЧНА ХУДОЖНЯ ОСВІТА В СТРУКТУРІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ¹Д.Л. Герасімова,

djavida@ukr.net, ORCID: 0000-0001-5073-8474

¹М.Ю. Сапунова,

sapunovamar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7643-488X

¹Г.Л. Рахубенко,

mida74@ukr.net, ORCID:0000-0002-2698-9051

¹Одеська державна академія будівництва і архітектури. Україна

Анотація. Спостерігаючи зміни, що відбуваються в освіті після переходу України на болонську систему з 2005 року, виникає багато дискусій у наукових колах про доцільність таких реформувань. Нові параметри вищої освіти, розроблені у рамках загальноєвропейського освітнього простору, пропонують єдину модель, в наслідок чого проходить стрімка реорганізація вищої школи. У зв'язку з цим виникають протиріччя між вимогами болонської та національною системою освіти щодо необхідності збереження їх особливостей та кращих традицій. Одним з найбільш суперечливих питань стало збереження академічної художньої освіти в рамках болонського процесу, як різних концепцій у системі освіти.

У статті розглянути можливі методи збереження балансу між традиційними цінностями та сучасними викликами при реформі вищої освіти, які вимагають гнучкого підходу до інтеграції передового досвіду, зберігаючи основні культурні особливості нації.

На прикладі досвіду кафедри образотворчого мистецтва АХІ ОДАБА, розбирається навчальний план освітньої програми, як приклад збалансованого підходу та адаптації до нових вимог.

Ключові слова: академічна школа, художня освіта, болонський процес, сучасні реформи освіти, навчальний план, дисципліни за вибором, якість навчання, оцінка цінностей, культурна спадщина.

Актуальність дослідження. Актуальним на сьогодні питанням стає, якою буде подальша освіта в Україні з урахуванням європейської інтеграції? У зв'язку з необхідністю акредитації освітньої програми «Образотворче мистецтво» за новим стандартом міністерства освіти і науки України від 2019 року за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», гостро стає питання збереження традиційної академічної школи з її вимогами до збереження принципів, стандартів та правил [16].

Пропаганда культурних традицій та історична цінність творів мистецтва різко втрачає свою якість. Гостро постає питання про відродження власної ідентичності та виховання високоосвіченого покоління художників, які зберігають прогресивну академічну освіту.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблема інтеграції освіти включає невідповідність традиційних методів освіти та інноваційних стандартів болонської системи, що доповнюється економічними, політичними та соціокультурними відмінностями. Виникає «порожнеча» у не заміщених сегментах, яка заповнюється, миттєвими людськими потребами, знижуються фундаментальні знання, рівень та якість фахівців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З самого початку руху України в європейському напрямку, реформуванню освіти та конкурентному виходу української освіти на ринок освітніх послуг присвячені численні дослідження, проте, вони сьогодні швидше окреслюють поле для подальшої дослідницької роботи, аніж дають вичерпні відповіді, та являють собою постійну боротьбу «за» і «проти». (Освітні реформи: місія,

дійсність, рефлексія), за редакцією Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоевої, вже п'яте наукове видання спільного освітнього проекту Національної академії педагогічних наук України та Вищої педагогічної школи Спілки польських вчителів (м. Варшава, Республіка Польща): "Проблеми освіти в Польщі та Україні у контексті процесів глобалізації та євроінтеграції" [12]. Схожі питання піднімаються Червоною Л. М. кандидатом філософських наук Інституту вищої освіти НАПН України у науковій праці (Принципи модернізації вітчизняної вищої освіти: академізм vs прагматизм), де представляє існування класичної, некласичної й сучасної, пост-некласичної освіти не як етапів її розвитку, а як повноцінних компонентів освітніх проектів сьогодення, що створює підстави для серйозної розмови про саму галузь освіти. Трансформація освітньої сфери є предметом дослідження таких вітчизняних науковців, як Рашкевич Ю. М. (Болонський процес та нова парадигма вищої освіти) [2], Білан Л. Л. (Вища освіта України та Болонський процес) [3], Саух П.Ю. (Сучасна освіта: портрет без прикрас «між негативною креативністю ідей і українською вестернізацією»)[15], Глушко О. З. (Європейський вектор освітніх реформ в Україні) [6] та ін..

Мета і задачі. Знайти механізм збереження академічної художньої школи як інституту, що сприяє розвитку творчого прогресу, передачі та обміну знаннями та підготовці нового покоління художників-дослідників. Залагодити низку проблем в освітній програмі, що виникає з переходом на систему болонської освіти.

Виклад основного матеріалу. Академізм, як естетична ідея, зародився в період формування болонської школи, завдяки діяльності братів Карраччі, Рубенса та їх учнів, згодом переріс до Академічної школи. Таким чином, склалася академічна система освіти, де цілеспрямовано актуалізувалася увага на основних дисциплінах: малюнок, живопис, скульптура, композиція тощо. Їх перевага у вивченні давала чіткі відповіді «вчителя» - «учню» та обмін досвідом. Крім всього практичне застосування цих знань, переросло в естетичну норму традицій Академічної школи, що орієнтується на Відродження, в якій виділено синтез власних ідей через відбір найкращого. Завдяки затребуваності та навчання мистецтву нових поколінь художників, вона набула світової величі, чому свідчить визнання робіт Архіпова А.Є., Бенуа О.М., Васнецова В.М., Верещагіна В.П., Врубеля М.О., Іванова О.І., Кустодієва Б.М., Куїнджі А.І та інших, які успадкували академічну школу.

Починаючи з 18 століття академічна школа трансформується. Руйнуються принципи ідеалу, духовності, естетики, принцип мистецтва, як високого прикладу, якого треба прагнути. Виникає протистояння, абсурдне бажання зіштовхнути все в одному полотні, зліпити щось надзвичайне, епатажне. Академізму протистоять абстракціонізм, кубізм, сюрреалізм, концептуалізм і все начебто нічого. І ось, Демієн Херст, член об'єднання «Young British Artists» або «Молоді британські художники», створює роботу «Фізична неможливість смерті у свідомості того, хто живе». Епатажна робота, акваріум наповнений формальдегідом, куди вміщена мертва тигрова акула довжиною 4,3 метра. Робота була продана у 2004 році за 6,5 мільйонів фунтів. Доречі, коледж «Голдсміт», де навчався Херст вважався інноваційним: винахідливі викладачі не вимагали від студентів навчання малювати чи писати. Замість уроків академічного малюнка Демієн відвідував морг.

І тому почуття обману не залишає багатьох художників. Можливо, Казимир Малевич про це казав у своєму «Чорному квадраті», передбачаючи порожнечу «нового» сучасного мистецтва, що насувається, з якого пішло життя, розуміючи, що все це конвульсії.

Культурні трансформації невіддільні від соціально-економічних та політичних умов, що їх породжують. З 19 століття, передове культурне середовище все частіше звертається до досвіду традиційного мистецтва. Суперечності та нові напрями в мистецтві не пройшли не помічені. У багатьох сферах мистецтва академічні знання залишаються затребуваними. Суспільство знову хоче бачити мистецтво істинне, змістовне, відроджується академічна школа з наявністю принципів, стандартів та правил створення мистецьких творів. Завдяки

чому можлива оцінка його цінності. Адже ми, як і раніше, наводимо, як приклад епохальні твори, створені під впливом академічної школи.

Її лідерство серед сучасних підходів до викладання, на наш погляд, обґрунтоване такими особливостями:

1. Поєднує у собі освітній заклад та академізм, як напрямок у мистецтві. Чітко пояснює, що і як відбувається у процесі створення художнього твору – *технологічний процес і довговічність*.
2. Академічний підхід забезпечує обґрунтоване навчання технікам малювання та живопису, допомагаючи художнику впевнено володіти інструментами та матеріалами, досягаючи *технічної майстерності*.
3. Вивчення малюнку, живопису відбувається паралельно з композицією, скульптурою, анатомією, технологіями живопису, копіюванням тощо, дає глибокі знання всередині предмета, завдяки *міждисциплінарним зв'язкам*.
4. Академічні методи навчають художників зберігати повагу до історії, що дозволяє зрозуміти цінність та культурну спадщину різних стилів та напрямів у мистецтві, *зберігати традиції*.
5. Академічний підхід до живопису заснований на увазі до композиції, перспективи, світлотіні та пропорцій, що сприяє створенню *більш збалансованих та гармонійних творів мистецтва*.
6. Академічна методика, вчить спостерігати, аналізувати та інтерпретувати навколишній світ, впливаючи на якість та глибину їх робіт, *розвиваючи навички сприйняття*.

Результатом усіх перелічених чинників є *професійне визнання художника та успішна кар'єра* в індустрії мистецтва. Саме ці якості відокремлено у пріоритети навчання на кафедрі образотворчого мистецтва, створеній на базі Архітектурно-мистецького інституту в Одеській державній академії будівництва та архітектури. Ми підтримуємо традиції Південноукраїнської школи живопису, і традиційно виступаємо за продовження академічного підходу до навчання студентів-художників.

Як стало можливо зберегти академічну освіту в структурі болонської системи навчання? Розглянемо основні критерії протистояння і чому важливо зберегти традиційне мистецтво?

Внаслідок впровадження Болонського процесу в Україні з 2005 року академізм зіткнувся з епохою процвітання продажу інформаційно-розважальної культури. Ринок затопили такі явища, як сучасне мистецтво, бізнес мистецтво, перформанс, партиципаторне мистецтво тощо. На базі великих західних музеїв (МоМА, Tate Modern, МАСВА та ін.) вже давно функціонують програми, створені для того, щоб через гру, безпосередню інтеракцію з арт-об'єктами та подальше обговорення навчити дітей сприймати та розуміти сучасне мистецтво, минаючи традиційні методи навчання. МоМА у 2012 році навіть випустив книгу "What Is Contemporary Art? A Guide for Kids", яка ілюструє найпопулярніші експонати музею – роботи Енді Уорхола, Іва Кляйна, Олафура Еліассона та інші (рис.1) [18].

На сьогоднішній день у Києві є освітні програми з сучасного мистецтва для дітей, які функціонують при PinchukArtCentre. Твори сучасного мистецтва які не завжди зрозумілі навіть дорослим, які мають працювати над їх естетичним вихованням, нав'язують свої стереотипи сприйняття дітям. Вони дуже емоційно сприймають художні образи, для цього результативнішим буде розуміння дітьми сенсу твору через художню практику. «Маленька дитина завжди починає малювати маму - спочатку ось цей кружечок і палички, потім, коли зможе, віна напише «мама», а потім намалює поруч будиночок, тому що він у ньому живе... Первісна людина ліпила Венеру з потужними формами, як Землю, що народжує. Потім вона перетворилася на Венеру Мілоську, на Олімпію та Маху. І доки у нас будуть дві руки, дві ноги, доки ми будемо прямоходячими та мислячими, потреба в мистецтві буде. Це йде від людської природи з початку часів, і все буде так, якщо її, звичайно, зовсім не викривлять. А

в світі і зараз, і в найближчому майбутньому залишилася тільки реальність як стіна, як купа цегли, яку нам і показують, кажучи: ось це мистецтво. Як вибудувувати світ за відсутності ідеалу? Я не пророк, але мені ясно: те, що зараз показують на наших бієнале, це піде. Тому що консервовані акули та вівці – це не художня форма. Це жест, висловлювання, але не мистецтво» - з лекції І. А. Антонової (1922-2020 р. н.), мистецтвознавця, фахівця з італійського живопису епохи Відродження.

Рис.1. Зліва: Олафур Еліассон. Виставка «У реальному житті», Tate Modern. Сонце (зроблено із сотень лампочок), туман (штучний), серпанок. 2003 рік. Зправа: Ів Кляйн (1928-1962), «Антропометрія блакитного періоду», (ANT 124). Ціна - £ 27 197 000, Christie's

І ось ці діти, які вирости в сучасному мистецтві, і все від чого нас застерігали сьогодні вже на персональних виставках молодих митців. В Інституті проблем сучасного мистецтва в Києві 20 грудня 2023 року відкрилася персональна виставка молоді і доволі популярної художниці Соні Морозюк, під назвою «Мазня» (рис.2).

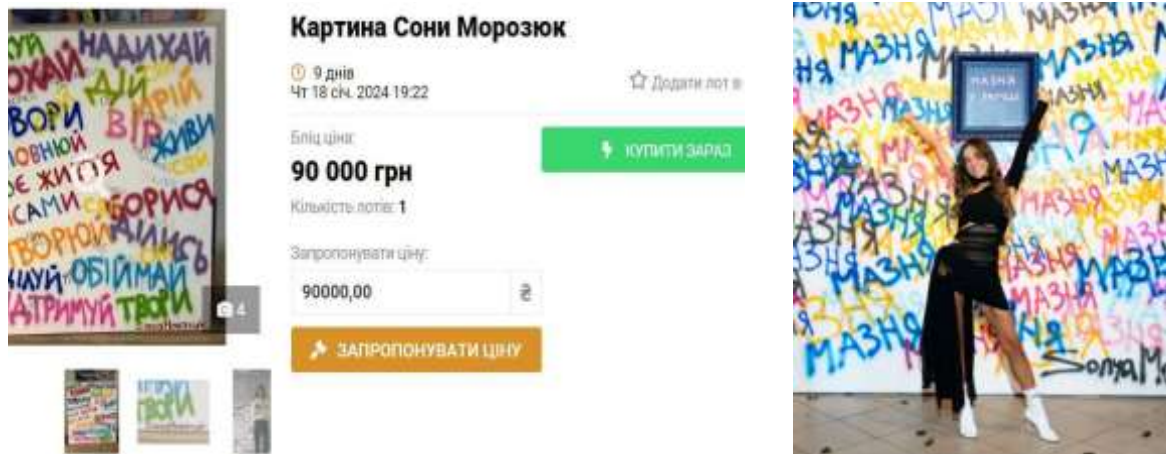

Рис. 2. Картини з персональної виставки «Мазня» С. Морозюк.

Як пояснити сучасне мистецтво, які критерії можливі для його оцінки? Багато європейських шкіл пропагують «нове мистецтво», втративши методичну силу академічної традиції. У такому мистецтві немає правил. І можливо це добре, адже мистецтво має виражати різноманітні ідеї, емоції та переживання через креативні форми. Засобом комунікації, викликати роздуми, передавати культурні цінності чи просто приносити естетичне задоволення та дозволяти художникам висловлювати свою індивідуальність та бачення світу. Але чому здається, що це все про гроші? Мистецтво дедалі частіше оцінюється лише розміром та сумою (рис.3).

Рис.3 «Відійдіть, я зображатиму мертвого!..» Вік Муніс, художник сучасного мистецтва та його збирачі сміття. Залучав до проблеми сміттевого колапсу. Фото інсталяції і майбутня картина.
 Фото куплено за 32 000 фунтів стерлінгів.

Як навчити на прикладах сучасного мистецтва? Нас як викладачів хвилює передача досвіду та знань студентам для підготовки грамотних фахівців, які впевнено працюють у різних напрямках творчого життя, виконують замовлення різної складності. А для цього потрібні знання академічної школи, з її правилами та законами. Історія довела, експериментувати, креативити, шукати нове можливо, лише досягнув віртуозного володіння навичками малюнку, живопису, композиції.

Болонський процес, спрямований на стандартизацію вищої освіти, та її впровадження в нашу систему, критикується за його вплив на академічну художню школу. Назвемо основні негативні аспекти впливу цього процесу на академізм:

1. *Спрощення програм навчання внаслідок стандартизації.* Заміна фундаментального, прикладним. Це приводить до спрощення та стандартизації програм навчання, що може знижувати увагу до глибокого вивчення мистецтва, творчого мислення та дослідницької роботи на користь поверхневого охоплення матеріалу.
2. *Практична користь.* Приділяється більша увага практичним навичкам та вимогам ринку праці, що може відволікати від академічних досліджень та глибокого розуміння художніх традицій та методів.
3. *Фокус на кількості, а не якості освіти.* Процес часто ставить за мету збільшення кількості випускників, що іноді призводить до зниження рівня освіти, скорочення часу на вивчення та нехтування глибиною знань.
4. *Зменшення ролі традиційної академічної культури.* Практичне швидке і поверхове отримання знань та навичок призводить до зменшення значущості академічних досліджень, творчої свободи та індивідуального підходу до навчання.
5. *Обов'язкова свобода у виборі дисциплін.* Скорочення часу на спеціалізацію може ускладнити глибоке занурення у певну галузь і цим зашкодити розвитку академічного підходу.

Безумовно, факт того, що Україна інтегрується в європейський освітній простір, це велике досягнення. Але якщо проаналізувати останні десятиліття, то болонська освітня система має великі мінуси, і для цього необхідне розуміння, яким чином це вирішується в нашій країні.

Плюси:

1. Диплом єдиного зразка дозволяє перевестись до іншого університету зі списку учасників Болонської системи.
2. Система оцінювання студентів за допомогою кредитів стала уніфікованою: кредити з дисциплін не втрачаються під час перекладу до іншого вузу.
3. Спеціальність бакалавріату можна змінити в магістратурі.

4. Можна вивчати дисципліни та курси, які вам цікаві.

Мінуси:

1. Відтік фахівців за кордон призводить до дефіциту кадрів в Україні.

2. Болонська система віддає ініціативу студенту: він сам може обирати дисципліни, які стануть у нагоді до роботи, не усвідомлюючи правильності вибору.

3. Часто роботодавці вважають бакалавріат неповною вищою освітою. Через це складніше знайти роботу.

4. Зниження якості за рахунок невідповідності вимог матеріальної бази.

Болонський процес торкнувся всіх галузей освіти. Болонська система передбачає перехід на сучасні методи навчання та здобуття якісної освіти. Проблеми впровадження болонського процесу наголошують на важливості дотримання балансу між стандартизацією та якістю освіти, а також на необхідності приділяти більше уваги професійним дисциплінам для студентів, усередині зобов'язань дотримання свободи вибору. «Ця система освіти в Україні на даний момент є умовною та не відповідає своїй суті. Частково реалізована європейська система, реалізація якої повною мірою досі не є можливою через економічні, політичні та соціокультурні відмінності, створила переки в освіті багатьох країн учасниць. Поки що студенти не відчують себе частиною європейського освітнього середовища. Українські вищі навчальні заклади відстають у впровадженні Болонської системи вищої освіти, зокрема у питанні вільного вибору предметів для навчання та викладачів. Самі собою стандарти — річ хороша. Але потрібно мати чіткий механізм переходу від старої системи до нової. Мало продекламувати новий перелік спеціальностей, треба знати, як його впровадити у життя. Ми забуваємо, що ці Болонські перетворення потребують ресурсів — фінансових, людських, матеріальних», каже Юрій Колесник, ректор Запорізького медичного університету, «не треба забувати про викладача — головного носія перетворень. Якщо за роки Незалежності кількість студентів подвоїлася, а викладачів у ВНЗ побільшало лише на 4%. Яка буде якість?».

«Реформування освіти здійснювалося механістично у напрямі жорсткої стандартизації, що суперечить освітологічним концепціям модернізації, які передбачають становлення і розвиток освіченої людини, здатної до творчості, саморозвитку й самоорганізації», критикує європейські реформи український вчений, філософ, дійсний член (академік) Національної академії педагогічних наук України, доктор філософських наук, професор Саух П.Ю. в монографії «Сучасна освіта: портрет без прикрас (між негативною креативністю ідей і українською вестернізацією)» [15].

В умовах соціально-економічного стану, в якому перебуває Україна зараз (безробіття, нестача робочих місць, низька заробітна плата, слабкий соціальний захист), посилюється міграція, відбувається «відплив умів» до Європейських країн. Таким чином, освіта в Україні, згідно з болонськими домовленостями, потребує інтенсивного розвитку виробництва, забезпечення відповідної оплати праці, створення нових робочих місць, соціального захисту молоді тощо.

Змінити те, що відбувається на політичній та економічній арені, ми не в змозі, але можемо безпосередньо на своєму місці вносити корективи, розуміючи культурний запит та загальні вимоги ринку. У листопаді 2023 року, освітня програма «Образотворче мистецтво», спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, освітній рівень, другий магістерський», пройшла акредитацію на базі кафедри образотворчого мистецтва «АХІ ОДАБА».

Основний акцент цієї програми робиться на формування та розвиток професійних та інтелектуальних навичок учнів. Академія пропонує унікальні можливості для студентів, такі як участь у наукових конференціях з профілю, проведення музейних практик, участь у виставковій діяльності завдяки співпраці з організацією НСХУ. Вона стимулює творчість, критичне мислення та пошук нових рішень у різних галузях знань. Навчання будується з урахуванням навчальних програм, які охоплюють всі необхідні предмети повноцінної освіти.

Навчальний план має струнку структуру та передбачає систематичне вивчення всіх обов'язкових дисциплін. Студенти навчаються читати глибину, розмірковувати про суть. Шукати оптимальне композиційне рішення, де використовуються всі правила та закони грамотного вибудовування сюжету. Вивчається багаторічний досвід технології створення художнього твору від проклеювання полотна до фінальної фіксації лаком. Багато уваги приділяється копіюванню старих майстрів, які працюють у різних техніках. Студентам доводиться виконувати великий обсяг додаткових та домашніх завдань для розвитку художніх навичок. «Щоб зміст мистецтва був доступний людям майбутнього, треба дивитися великі картини, треба читати великі твори – вони бездонні» - з лекції мистецтвознавця І. А. Антонової.

Одним із конфліктних питань було адаптувати навчальний план під відповідність болонської системи в наявності дисциплін на вибір та дотримуватися напряму системи академічної освіти, зберігаючи відсоткове співвідношення у кредитах. Усе це посилилося дистанційним навчанням. У березні 2020 року всі ВНЗ України закрили на карантин. Тому викладачі почали заглиблюватись у тонкощі онлайн-освіти, що у художніх практиках важко. Виникла потреба ввести у навчальний план дисципліни з вивчення графічних програм і редакторів, які без особливої втрати якості реалізовувалися он-лайн, тим більше, що реальність вимагає компіляції ручної праці та комп'ютерних технологій. Особливість та унікальність освітньої програми, убудованість у структуру будівельної академії та інтеграція художнього твору до архітектурного середовища. Таким чином, ми виділили увесь спектр можливих дисциплін, актуальних, як для художників, так і для дизайнерів, отримавши оптимальний спектр дисциплін, які беруть участь у формуванні всебічно компетентного фахівця, готового працювати як самостійно, так і в команді з архітекторами. Переглянути навчальні плани 2017 та 2023 року для порівняння можна за посиланням [10;11].

Враховуючи попередній бакалаврський обсяг, навчальний план для магістрів, складений таким чином, щоб доповнити отримані знання, стимулюючи надходження до магістратури після бакалавріату. Додалися обов'язкові участі у наукових проектах, із самостійними дослідженнями, участь у музейній практиці, що дозволяє наявність філій та договорів про співпрацю з музеями, науковими колами та можливостями болонської системи обмінюватися досвідом серед ВНЗ Європи та України.

Результативність академічного підходу та коригування навчальних планів очевидно вже на третьому році впровадження. Якість дипломних робіт високо оцінили акредитаційної комісією. Наші випускники чудово адаптуються та мають попит у європейській спільноті. Так, серед випускників-магістрів 2020-2023 80% працюють за спеціальністю, 5 з них у Європейському союзі.

Висновки. Підсумовуючи, можна зазначити, що трансформаційні процеси в Україні, не повинні проводитись будь-якою ціною, ігноруючи історичні традиції і соціальні площину вітчизняної освіти у процесі її здійснення, не піклуючись про її якість, а орієнтуючись на прискорений рух в європейський освітній простір. Основою реформування, повинен бути широкий доступ до багатоманітності освітніх, наукових і культурних надбань інших країн, глибоке поєднання освітньої і наукової діяльності, а не уніфікація. Освіта розглядається в наш час як один із основних індикаторів якості життя, інструмент соціальної та культурної злагоди й економічного зростання, це одно із надважливих запитів суспільства.

Більшість країн світу окреслюють цю проблему, як основний пріоритет і передумовою власної національної безпеки.

Перспективи подальших досліджень. Погана освіта тільки додає крихкості цивілізації в цілому. Академізм, це скеля, основа, внутрішній зміст мистецтва, про який розбилися і продовжують розбиватися багато модних напрямів та течій.

Зберігаючи академічну школу, ми даємо змогу мистецтву, незважаючи на протиріччя в суспільстві та політичні і економічні виклики зберегти історію та культуру Українського суспільства для нащадків. Важливо «щоб інтеграція не перетворилася на мозаїку формально об'єднаних за зовнішніми ознаками різнорідних знань», висловлюється Академік АПН України О. Я. Савченко. Тому необхідно постійно моніторити запити суспільства та порушувати ці питання на всіх майданчиках наукових та педагогічних спільнот.

Література

- [1] Бусол К. Искусство современное vs традиционное. [Електронний ресурс]: ARTUKRAINE. Режим доступу: URL: <https://artukraine.com.ua/a/iskusstvo-sovremennoe-vs-tradicionnoe/> (дата звернення: 21.12.2023).
- [2] Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. 168 с.
- [3] Білан Л. Л. Вища освіта України та Болонський процес: Навчально-методичний посібник / Л. Л. Білан. Київ: «Аграрна освіта», 2013. 163 с.
- [4] Вик Мунис и его сборщики мусора. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://kuraptseva.livejournal.com/16898.html> (дата звернення: 20.12.2023).
- [5] Гончаренко Н. М. Проблеми створення сучасної системи підготовки кадрів «Освіта через усе життя»/ Н. М. Гончаренко/ Післядипломна освіта в Україні. 2014. – №2. 7–10 с.
- [6] Глушко О. З. Європейський вектор освітніх реформ в Україні: Український педагогічний журнал, 2017. № 4.
- [7] Закон України «Про вищу освіту»/ Закон від 01.07.2014 № 1556-УП [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 21.12.2023).
- [8] Мартынец Л.А. Высшее образование и Болонский процесс: учебно-методическое пособие. Донецк, 2013. 188 с.
- [9] Навчальний курс: Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/kursi_vse/CompHEd_course/Lekcii_new/CompHEd_Lec.8.2020-21_10963.pdf (дата звернення: 12.01.2024).
- [10] Навчальний план 2017 року. Режим доступу: URL https://drive.google.com/file/d/1wxE1QTSJEuh0o14ERHy4GkJl6dzDctwa/view?usp=drive_link (дата звернення: 18.01.2024).
- [11] Навчальний план 2023 року. Режим доступу: URL https://drive.google.com/file/d/1pCh4RX_A14cWpFvvc7SglFDXwsS6t1FS/view?usp=drive_link (дата звернення: 18.01.2024).
- [12] Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія : монографія / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоевої. Київ : ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2013. 460 с.
- [13] Психологія вищої школи : підручник / О.І. Власова, В.А. Семиченко, С.Ю. Пащенко, Я.Г. Невідома; за ред. О.І. Власової. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2015. 405 с.
- [14] Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. Київ: ДП «НВЦ» Пріоритети», 2014. 120 с.
- [15] Саух П.Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас (між негативною креативністю ідей і українською вестернізацією) [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL <http://eprints.zu.edu.ua/6055/2/Modern%20science.pdf> (дата звернення: 21.12.2023)

- [16] Стандарт вищої освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/023-obrazotvorche-mistetstvo-dekorativne-mistetstvo-restavratsiya-magistr.pdf> (дата звернення: 12.01.2024)
- [17] Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: навчально-методичний посібник / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. – БНАУ, 2017. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с.
- [18] Caianiello T. та Visser M. (eds.), The Artist as Curator: Initiatives in the International ZERO Movement, 1957-1967, Dusseldorf 2015 (ілюстрований вигляд інсталяції, стор. 333).

References

- [1] Busol K. Contemporary vs traditional art [Electronic resource]//ARTUKRAINE. Access mode: URL: <https://artukraine.com.ua/a/iskusstvo-sovremennoe-vs-tradicionnoe/> (access date: 12/21/2023)
- [2] The Bologna process and the new paradigm of higher education: a monograph / Yu. M. Rashkevich; Ministry of Education and Science of Ukraine, National Lviv University. polytechnic". Lviv: View of Lviv. polytechnics, 2014. 168 p.
- [3] L. L. Bilan Higher education of Ukraine and the Bologna Process: Educational and methodological manual / L. L. Bilan. Kyiv: "Agrarian Education", 2013. 163 p.
- [4] Vyk Munys and his garbage collectors [Electronic resource] // LiveJournal Access mode: URL <https://kuraptseva.livejournal.com/16898.html> (access date: 12/20/2023)
- [5] Goncharenko N.M. Problems of creating a modern personnel training system "Education through the whole life" / N.M. Goncharenko // Post-diploma education in Ukraine. 2014. – No. 2. P. 7–10.
- [6] Hlushko O. Z. European vector of educational reforms in Ukraine: Ukrainian Pedagogical Journal, 2017. No. 4
- [7] Law of Ukraine "On Higher Education" // Law dated 01.07.2014 No. 1556-UII [Electronic resource]. Access mode: URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (date of application: 12/21/2023)
- [8] Martynets L.A. Higher education and the Bologna process: educational and methodological manual. Donetsk, 2013. 188 p.
- [9] Study course: Comparative pedagogy of higher education: national, European and global contexts. Access mode: URL https://jmm.sspu.edu.ua/images/2021/kursi_vse/CompHEd_course/Lekcii_new/CompHEd_Lec.8.2020-21_10963.pdf (access date: 12.01.2024)
- [10] Curriculum of 2017. Access mode: URL https://drive.google.com/file/d/1wx E1QTSJEuh0o14ERHy4GkJl6dzDctwa/view?usp=drive_link (access date: 18.01.2024)
- [11] Curriculum 2023. Access mode: URL https://drive.google.com/file/d/1pCh 4RX_A14cWpFvvc7SglFDXwsS6t1FS/view?usp=drive_link (access date: 18.01.2024)
- [12] Educational reforms: mission, reality, reflection: monograph / edited by Vasyl Kremen, Tadeusz Levovytskyi, Viktor Ognevyuk, Svitlana Sysoeva. Kyiv: "EDELWEIS Publishing Company" LLC, 2013. 460 p.
- [13] Higher school psychology: textbook / O. Vlasova, V. Semichenko, S. Pashchenko, Y. G. Nevidima; under the editorship by O. Vlasova. Kyiv: VOC "Kyiv University", 2015. 405 p.
- [14] Development of educational programs. Methodological recommendations / V. M.

- Zakharchenko, V. I. Lugovoi, Yu. M. Rashkevich, Zh. V. Talanova / Ed. V. G. Kremenya. Kyiv: SE "NVC" Priorities", 2014. 120 p.
- [15] Saukh P.Yu. Modern education: a portrait without decorations (between negative creativity of ideas and Ukrainian westernization) [Electronic resource] – Access mode: URL
<http://eprints.zu.edu.ua/6055/2/Modern%20science.pdf> (access date: 12/21/2023)
- [16] Standard of higher education. [Electronic resource]. Access mode: URL
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/023-obrazotvorche-mistetstvo-dekorativne-mistetstvo-restavratsiya-magistr.pdf>
 (date of application : 12.01.2024)
- [17] The European space of higher education and the Bologna process: educational and methodological guide / T. M. Dyman, O. A. Bonkovskiy, A. G. Vovkohon. - BNAU, 2017. Odesa: NU "OMA", 2017. 106 p.
- [18] Caianiello T. ra Visser M. (eds.), The Artist as Curator: Initiatives in the International ZERO Movement, 1957-1967, Dusseldorf 2015 (illustrated view of the installation, page 333).

ACADEMIC ART EDUCATION WITHIN THE STRUCTURE OF THE BOLOGNA PROCESS

¹ **D.L. Gerasimova,**

djavida@ukr.net, ORCID 0000-0001-5073-8474

¹ **M.Yu. Sapunova,**

sapunovamar@gmail.com, ORCID 0000-0002-7643-488X

¹ **G.L. Rahubenko,**

mida74@ukr.net, ORCID 0000-0002-2698-9051

¹*Odessa state academy of building and architecture. Ukraine.*

Annotation: Observing the changes taking place in education after the transition of Ukraine to the Bologna system in 2005, there are many discussions in scientific circles about the expediency of such reforms. The new parameters of higher education, developed within the European educational space, offer a single model, as a result of which a rapid reorganization of higher education is taking place. The problem of the integration of education includes the inconsistency of traditional methods of education and innovative standards of the Bologna system, which is supplemented by economic, political and socio-cultural differences.

In Ukraine, the promotion of cultural traditions and the historical value of works of art is drastically losing its quality. The question of reviving one's own identity and raising a highly educated generation of artists who maintain a progressive academic education is acute. In this connection, contradictions arise between the requirements of the Bologna and national education systems regarding the need to preserve their features.

One of the most controversial issues is the preservation of academic art education within the framework of the Bologna process, as a different concept in the education system. The authors formulate the main points of opposition to the unification of education and the necessary methods of existence of the academic system. Through the analysis of what is happening, possible methods of maintaining the balance between traditional values and modern challenges of reforming higher education are considered, which require a flexible approach to the integration of best practices while preserving the main cultural features of higher education.

The problem of the need for constant monitoring of market demand and social obligations to preserve the own resource of able-bodied people and stop the outflow of young scientists from the territory of the country is raised.

Based on the experience of the Department of Fine Arts of AHI ODABA, which is trying to maintain an academic school despite political and economic challenges, the curriculum of the educational program is analyzed as an example of a balanced approach and adaptation to new requirements.

Keywords: academic school, art education, Bologna process, modern education reforms, curriculum, optional disciplines, quality of education, value assessment, cultural heritage.